

D 05.03.01a

Nawierzchnia z kostki kamiennej

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot SST

Przedmiotem niniejszej szczegółowej specyfikacji technicznej są wymagania dotyczące wykonania i odbioru robót związanych z wykonaniem nawierzchni z kamienia granitowego.

1.2. Zakres stosowania SST

Ogólna specyfikacja techniczna stanowi obowiązującą podstawę opracowania szczegółowej specyfikacji technicznej stosowanej jako dokument przetargowy i kontraktowy przy zlecaniu i realizacji robót .

1.3. Zakres robót objętych SST

Ustalenia zawarte w niniejszej specyfikacji dotyczą zasad prowadzenia robót związanych z wykonaniem nawierzchni z kamienia granitowego.

1.4. Określenia podstawowe

- **Betonowa kostka brukowa** - kształtka wytwarzana z betonu metodą wibroprasowania. Produkowana jest jako kształtka jednowarstwowa lub w dwóch warstwach połączonych ze sobą trwale w fazie produkcji.
- **Nawierzchnia twarda ulepszona** - nawierzchnia bezpylna i dostatecznie równa, przystosowana do szybkiego ruchu samochodowego.
- **Nawierzchnia kostkowa** - nawierzchnia, której warstwa ścieralna jest wykonana z kostek brukowych.
- **Granit** jest często spotykaną kwaśną skałą magmową, średnio- lub grubokrystaliczna. W skład granitu wchodzi: ortoklaz, plagioklaz, kwarc, muskowit, biotyt i amfibole oraz w niewielkich ilościach również apatyt, cyrkon, monacyt, turmalin, tytanit, rutyl, magnetyt, granat i inne. Granit przybiera różne barwy takie jak szara, biało-różowa, zielona, czerwona i inne. Ze względu na bogatą i piękną kolorystykę używany jest w budownictwie jako kamień dekoracyjny.

Pozostałe określenia podstawowe są zgodne z obowiązującymi, odpowiednimi polskimi normami i z definicjami i z definicjami podanymi w ST „Wymagania ogólne” pkt 1.4.

1.5. Ogólne wymagania dotyczące robót

Ogólne wymagania dotyczące robót podano w ST „Wymagania ogólne” pkt 1.5.

2. MATERIAŁY

2.1. Ogólne wymagania dotyczące materiałów

Ogólne wymagania dotyczące materiałów podano w D-00.00.00 „Wymagania ogólne”. Wszystkie materiały wymienione w niniejszym SST powinny spełniać wymagania właściwych norm przedmiotowych a jeżeli nie są normalizowane to winny posiadać aprobatę techniczną IBDiM oraz muszą być zaakceptowane przez Inżyniera.

2.2. Kamienna kostka drogowa

2.2.1. Klasyfikacja.

- **Kostka granitowa surowo łupana** – produkowana w rozmiarach 5, 7, 9, 16, 18 cm (dla kostki 5 cm odchyłki od wymiarów: 1 cm, -1 cm, dla pozostałych +2 cm, -1 cm). Kostka ma kształt sześcianu, lub prostopadłościanu zbudowanego na jednej powierzchni górnej jako podstawie.
- **Kostka granitowa cięto łupana** – produkowana z płyt o określonej grubości – dzięki temu górna powierzchnia jest praktycznie idealnie równa. Boki łupane z tolerancją wymiarów $\pm 1,5$ cm.
- **Kostka granitowa cięta** – wszystkie powierzchnie kostki są cięte, a powierzchnia górna jest dodatkowo promieniowana (antypoślizgowa). Tolerancja wymiarów $\pm 0,5$ cm..

2.3. Kamienna kostka granitowa - wymagania

2.3.1. Aprobata techniczna

Warunkiem dopuszczenia do stosowania betonowej kostki brukowej w budownictwie drogowym jest posiadanie aprobaty technicznej, wydanej przez uprawnioną jednostkę.

2.3.2. Wygląd zewnętrzny

Struktura wyrobu powinna być zwarta, bez rys, pęknięć, plam i ubytków.

2.3.3. Kształt, wymiary i kolor kostki brukowej

Zgodnie z wytycznymi w dokumentacji projektowej.

Do wykonania okładziny powierzchni poziomej można stosować kostkę kamienną nieregularną spełniającą wymagania normy PN-B-11100 w Kl. I gat I.

Kostka nieregularna powinna mieć kształt zbliżony do prostopadłościanu.

Dopuszcza się uszkodzenie jednego naroża powierzchni górnej kostki o głębokości nie większej niż 0,6 cm. Kostka może mieć uszkodzenia krawędzi powierzchni czołowej o długości nie większej niż pół wymiaru wysokości, natomiast łączna ich długość nie powinna przekraczać wielkości wymiaru wysokości kostki.

Krawędzie co najmniej jednej powierzchni kostki gat. 1 powinny być bez uszkodzeń. Pozostałe krawędzie mogą mieć uszkodzenia długości nie większej niż pół wymiaru wysokości kostki, natomiast ich łączna długość nie powinna przekraczać wymiaru wysokości kostki. Uszkodzenia któregośkolwiek z naroży kostki w gat. 1 i naroży powierzchni górnej kostki w gat. 2,3 są niedopuszczalne. Szerokość lub głębokość uszkodzenia krawędzi lub naroży nie powinna być większa niż 0,6cm.

2.4. Cement

Cement stosowany do podsypki i wypełnienia spoin powinien być cementem portlandzkim klasy 32,5, odpowiadający wymaganiom PN-B-19701.

Transport i przechowywanie cementu powinny być zgodne z BN-88/6731-08.

2.5. Kruszywo

Kruszywo na podsypkę i do wypełniania spoin powinno odpowiadać wymaganiom normy PN-B-06712. Na podsypkę stosuje się mieszanek kruszywa naturalnego o frakcji od 0 do 8 mm, a do zaprawy cementowo-piaskowej o frakcji od 0 do 4 mm.

Zawartość pyłów w kruszywie na podsypkę cementowo-żwirową i do zaprawy cementowo-piaskowej nie może przekraczać 3%, a na podsypkę żwirową - 8%.

Kruszywo należy przechowywać w warunkach zabezpieczających je przed zanieczyszczeniem oraz zmieszaniem z kruszywami innych klas, gatunków, frakcji (grupy frakcji). Pozostałe wymagania i badania wg PN-B-06712.

2.6. Woda

Woda stosowana do podsypki i zaprawy cementowo-piaskowej, powinna odpowiadać wymaganiom PN-B-32250. Powinna to być woda „odmiany 1”.

Badania wody należy wykonywać:

- w przypadku nowego źródła poboru wody,
- w przypadku podejrzeń dotyczących zmiany parametrów wody, np. zmętnienia, zapachu, barwy.

3. SPRZĘT**3.1. Ogólne wymagania dotyczące sprzętu**

Ogólne wymagania dotyczące sprzętu podano w D-00.00.00 „Wymagania ogólne” pkt 3.

3.2. Sprzęt do wykonania chodnika, parkingu, drogi z kostki kamiennej

Małe powierzchnie chodnika, parkingu, drogi z kostki brukowej wykonuje się ręcznie.

Jeśli powierzchnie są duże, a kostki brukowe mają jednolity kształt i kolor, można stosować mechaniczne urządzenia układające. Urządzenie składa się z wózka i chwytaka sterowanego hydraulicznie, służącego do przenoszenia z palety warstwy kostek na miejsce ich ułożenia.

Do zagęszczenia nawierzchni stosuje się wibratory płytowe z osłoną z tworzywa sztucznego.

4. TRANSPORT

Ogólne wymagania dotyczące transportu podano w D-00.00.00 „Wymagania ogólne”. Do transportu używać sprzętu zaakceptowanego przez Inżyniera. Kostki granitowe można przewozić samochodami na paletach.

4.1. Transport materiałów

4.1.1. Transport kostek kamiennych

Kostki kamienne przewozi się dowolnymi środkami transportowymi.

Kostkę regularną i rzędowną należy układać na podłożu obok siebie tak, aby wypełniła całą powierzchnię środka transportowego. Na tak ułożonej warstwie należy bezpośrednio układać następne warstwy. Kostkę nieregularną przewozi się luźno usypaną. Ładowanie ręczne kostek regularnych i rzędownych powinno być wykonywane bez rzucania. Przy użyciu przenośników taśmowych, kostki regularne i rzędowne powinny być podawane i odbierane ręcznie.

Kostkę regularną i rzędowną należy ustawiać w stosy. Kostkę nieregularną można składować w pryzmach.

Wysokość stosu lub pryzm nie powinna przekraczać 1 m.

4.1.2. Transport kruszywa

Kruszywo można przewozić dowolnymi środkami transportowymi w warunkach zabezpieczających je przed rozsypaniem i zanieczyszczeniem.

5. WYKONANIE ROBÓT

Ogólne wymagania dotyczące robót podano w D-00.00.00 „Wymagania ogólne”.

5.1. Przygotowanie podłoża

Przed wykonaniem nawierzchni należy wytyczyć kształtu projektowanej powierzchni oraz usunąć warstwy wierzchniej i wykonać korytowanie na głębokość zgodnie z dokumentacją projektową (w zależności od poziomu wód gruntowych, rodzaju gruntu oraz przewidywanych obciążeń). Dno wykopu należy oczyścić ze zbędnych kamieni, korzeni itp., następnie wytyczyć spadek (2-5%) i ubić. Opcjonalnie na ubity grunt można nałożyć warstwę odsączającą pomocniczą z piasku o frakcji do 5 mm.

5.2. Wykonanie podbudowy

Podbudowa jest warstwą najbardziej istotną bowiem odpowiada za przeniesienie obciążeń z warstwy wierzchniej. Jako podbudowę stosuje się tłuczeń, kliniec, mieszankę granitową, grubość tej warstwy również zależy od rodzaju gruntu oraz przewidywanych obciążeń. Jeśli alejka ma być wytyczona dla ruchu pieszego a grunt rodzimy jest stabilny nie ma konieczności wykonywania podbudowy. Jeśli natomiast nawierzchnia ma służyć na podjazd do garażu zaleca się podbudowę np. z tłucznia. Jako materiał można zastosować również tłuczeń betonowy, który jest zdecydowanie najtańszym materiałem. Należy pamiętać jednak, iż grubość warstwy podbudowy musi bezwzględnie być równa w każdym miejscu wykopu. Po ułożeniu podbudowy należy ją zagęścić mechanicznie przy użyciu zagęszczarki.

Grubość i warstwy podbudowy dokładnie została określona w dokumentacji projektowej.

5.3. Warstwa podsypki

Podsypka piaskowo-cementowa jest warstwą, na której bezpośrednio układa się kamień granitowy. Materiałem na tą warstwę jest piasek o uziarnieniu do 2 mm, żwirek lub tzw. miał granitowy (mieszanka) o frakcji do 5 mm.

Grubość tej warstwy dla regularnej wymiarowej kostki to od 3-5 cm, natomiast dla nieregularnej kostki wynosi od 5-8 cm..

Gdy po układanych nawierzchniach będą poruszały się pojazdy mechaniczne lepszym sposobem na mocniejsze osadzenie kamienia daje mieszanka piasku i cementu w stosunku 1:10, tyczy się to w szczególności nieregularnej kostki granitowej. Najlepszy sposób na równe rozprowadzenie podsypki to użycie równej deski z wycięciami po bokach jako łaty, którą przesuwamy po wykonanych wcześniej obrzeżach lub po rurkach zatopionych w podsypce zgarniając nadmiar. Podsypki nigdy nie zagęszczamy, musi być ona luźna, aby zniwelować ewentualne różnice w wymiarach poszczególnych kostek czy też kawałków.

5.4. Układanie nawierzchni

Układanie zawsze zaczyna się od obrzeży, które osadza się tuż po wykorytowaniu i wytyczeniu spadków. Należy je osadzać na podsypce piaskowo-cementowej w stosunku 4:1 lub chudym betonie, pamiętając, aby obrzeże zawsze było o kilka mm niżej niż nawierzchnia z kostki. Unikniemy w ten sposób blokowania spływu wody. Kostkę granitową regularną układamy w łuki (dzwony) lub też równolegle, posuwając się dalej po ułożonych już fragmentach tak, aby nie niszczyć przygotowanej wcześniej warstwy podsypki. Nieregularną kostkę granitową układamy na nieco grubszej podsypce piaskowo-cementowej (jak zalecamy) lub też chudym betonem i dobijamy

młotkiem brukarskim. Należy pilnować spadków powierzchni oraz również przy pomocy równej deski kontrolować czy poszczególne kostki lub kawałki nie wystają za bardzo, w przypadku stwierdzenia tego faktu należy dobić przy pomocy młotka. Po zakończeniu układania szczeliny (fugi) wypełniamy drobnym piaskiem, żwirkiem granitowym uzyskując warstwę przepuszczalną lub mieszaniną piaskowo-cementową w stosunku 3:1 (warstwa nieprzepuszczalna, ale jedną z zalet jest możliwość mycia np. karcherem) i ubijamy zagęszczarką, raz po raz zamiatając. Na koniec nawierzchnię zraszamy wodą.

5.5. Praktyczne porady:

- Nawierzchnię układamy na kilkanaście lat, nie należy oszczędzać tam gdzie to konieczne np. na podbudowie
- Jeśli grunt jest niestabilny lub nieprzepuszczalny (gliny, iły itd.) podbudowa, nawet z tłucznia betonowego jest konieczna
- Przy układaniu kostki na podsypce piaskowo-cementowej pamiętać o spadkach (3-5%) jest konieczne (woda nie spłynie poprzez fugi)
- Nieregularna kostka granitowa wg wielu opinii po ułożeniu jest ładniejsza, tańsza przy tych samych walorach praktycznych co wymiarowa kostka granitowa

6. KONTROLA JAKOŚCI ROBÓT

Ogólne wymagania dotyczące kontroli jakości robót podano w D-00.00.00 „Wymagania ogólne”.

6.1. Badanie przed przystąpieniem do robót

Przed przystąpieniem do robót Wykonawca powinien sprawdzić materiały wg wymagań podanych w punkcie 2 niniejszego ST.

6.2. Badanie w czasie robót

6.2.1. Sprawdzenie podłoża i podbudowy

Sprawdzenie przygotowanego podłoża polega na stwierdzeniu ich zgodności z SST.

6.2.2. Sprawdzenie podsypki

Sprawdzenie podsypki w zakresie grubości i wymaganych spadków poprzecznych i podłużnych polega na stwierdzeniu zgodności z zaleceniami Inżyniera. Dopuszczalne odchylenia w grubości podsypki nie mogą przekraczać ± 1 cm.

6.2.3. Sprawdzenie wykonania chodnika, parkingu, drogi

Sprawdzenie prawidłowości wykonania nawierzchni z betonowych kostek brukowych polega na stwierdzeniu zgodności wykonania z wymaganiami niniejszego SST:

- pomiarzenie szerokości spoin
- sprawdzenie prawidłowości ubijania (wibrowania)
- sprawdzenie prawidłowości wypełnienia spoin
- sprawdzenie, czy przyjęty deseń (wzór) i kolor **nawierzchni jest zachowany**

6.2.4. Sprawdzenie cech geometrycznych

Równość podłużna należy mierzyć łatą zgodnie z normą BN-68/8931-04. Nierówności nie powinny przekraczać 0,8 cm

Spadki poprzeczne muszą być zgodne z dokumentacją projektową z tolerancją $\pm 0,5\%$

Różnice pomiędzy rzędnymi wykonanej nawierzchni i rzędnymi projektowanymi nie powinny przekraczać ± 1 cm .

Szerokość nawierzchni nie może różnić się od projektowanej + 5 cm

Dopuszczalne odchyłki od projektowanej grubości podsypki nie powinny przekraczać ± 1 cm

6.3. Częstotliwość pomiarów

Sprawdzenie prawidłowości wykonania chodnika, parkingu, drogi polega na stwierdzeniu zgodności wykonania z przedmiarem robót oraz z punktem 6 niniejszego SST. Sprawdzenie konstrukcji chodnika, parkingu, drogi przeprowadzać należy w następujący sposób: na każde 200 m² chodnika, parkingu, drogi i w punktach charakterystycznych oraz wszędzie tam gdzie poleci Inżynier.

7. OBMIAR ROBÓT

Ogólne wymagania obmiaru robót podano w D-00.00.00 „Wymagania ogólne”. Jednostką obmiarową jest [m²] wykonanego chodnika.

Ilość wg przedmiaru robót.

8. ODBIÓR ROBÓT

8.1. Ogólne zasady odbioru

Ogólne zasady odbioru robót podano w D-00.00.00 „Wymagania ogólne”. Roboty uznaje się za wykonane zgodnie z przedmiarem robót, SST i wymaganiami Inżyniera, jeżeli wszystkie pomiary i badania zachowaniem tolerancji wg pkt 6 dały pozytywne wyniki.

8.2. Odbiór robót zanikających i ulegających zakryciu

Odbiorowi robót zanikających i ulegających zakryciu podlegają:

- przygotowanie podłoża
- wykonanie podbudowy
- wykonanie podsypki

9. PODSTAWA PŁATNO ŚCI

Ogólne zasady płatności podano w SST.

Cena jednostkowa 1m² nawierzchni z kostki brukowej obejmuje:

- prace pomiarowe
- oznakowanie robót
- wykonanie koryta
- profilowanie i zagęszczanie dna koryta
- wykonanie podbudowy
- dowiezienie kostki brukowej około 10% (pozostały materiał z odzysku)
- układanie kostki na podsypce piaskowej z odzysku i dowiezionej
- docięcie kostki wypełnienie spoin piaskiem
- wypełnienie spoin zaprawą cementowo-piaskową przy urządzeniach naziemnych uzbrojenia podziemnego
- niezbędne badania i pomiary
- uporządkowanie terenu robót

10. PRZEPISY ZWIĄZANE

PN-B-04111	Materiały kamienne. Oznaczenie ścieralności na tarczy Boehmego
BN-B-06250	Beton zwykły
BN-B-06712	Kruszywo mineralne do betonu zwykłego
BN-B-19701	Cement
PN-B-32250	Woda do betonów i zapraw
PN-B-11111	Kruszywo mineralne. Kruszywo naturalne do nawierzchni drogowych. Żwir i mieszanka.
PN-B-11113	Kruszywo mineralne. Kruszywo naturalne do nawierzchni drogowych. Piasek.
BN-80/6775-03/01	Prefabrykaty budowlane z betonu elementy nawierzchni dróg, ulic, parkingów i torowisk tramwajowych. Wspólne wymagania i badania.
BN-80/6775-03/03	J.w. Kostki chodnikowe
BN-68/8931-04	Drogi samochodowe, pomiar równości nawierzchni planografem i łat